

İlkokul Matematik Kitaplarının Kullanımına İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*

Examining the Opinions of Teachers Regarding the Use of Primary School Mathematics Textbooks in Terms of Some Variables

Aydın BULUT**, Neşe TERTEMİZ***

Öz

Araştırmanın amacı, ilkökuller matematik öğretmen kılavuzu, ders ve çalışma kitaplarının kullanımına ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemektir. Çalışma betimsel bir çalışma olup tarama modeliyle hazırlanmıştır. Uygulama sonunda elde edilen veriler SPSS 16 paket programı ile analiz edilmiştir. Veri analizlerinde frekans, yüzde, aritmetik ortalama, Mann Whitney U testi ve Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara bakıldığında, öğretmenlerin ortalama % 75'inin matematik öğretmen kılavuzu, ders ve çalışma kitaplarını sık sık ve her zaman aralığında kullandıkları; matematik kılavuz kitabı kullanımının öğretmenlerin en son bitirdikleri eğitim düzeyi, mezun olunan program ve öğretmenlerin okuttukları sınıf düzeyine göre farklılık göstermediği ancak öğretmenlerin meslekteki kıdemlerine ve görev yaptıkları okulların sosyo-ekonomik düzeyine göre manidar bir farklılık gösterdiği; matematik ders kitabı kullanımının öğretmenlerin okuttukları sınıf düzeyine ve mezun olunan programa göre farklılaşmadığı fakat öğretmenlerin en son bitirdikleri eğitim düzeyi, meslekteki kıdemleri ve görev yaptıkları okulların sosyo-ekonomik düzeyine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı; matematik çalışma kitaplarında ise tüm bağımsız değişkenlere ilişkin olarak manidar bir farklılaşma olmadığı ortaya konmuştur.

Anahtar sözcükler: İlkokul matematik öğretmen kılavuzu, ders ve çalışma kitapları, sınıf öğretmeni.

Abstract

The aim of this study is to determine the opinions of teachers on elementary school Mathematics guide books, textbooks and workbooks. The research is based on a screening model. Data obtained at the end of the application were analyzed through the SPSS 15 software package. Frequency, percentage, mathematical average, Mann-Whitney U test and Kruskal Wallis H test were used in the data analysis. When the findings of the study are examined, it can be seen that in average, 75% of the teachers use mathematics guide books, textbooks and workbooks frequently and during each and every time period; use of mathematics guide books does neither differ according to level of education completed by teachers nor according to the graduated program and level of grades teachers teach. However, a significant difference can be observed according to their seniority in the profession and the socio-economic level of the schools in which the teachers work; use of mathematics textbooks does not differ according to the graduated program and level of grades teachers teach while a significant difference can be observed according to their seniority in the profession and the socio-economic level of the schools in which the teachers work.

Key words: Primary school mathematics textbooks, math guide, math textbook, math study book, elementary school teacher

* Bu makale ikinci yazarın danışmanlığında yürütülen "İlkokul Matematik Kitaplarının Kullanımına İlişkin Sınıf Öğretmeni ve Öğrenci Görüşlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Sınıf Öğretmeni, Milli Eğitim Bakanlığı, e-posta: aydinbulut382@hotmail.com

*** Doç.Dr. G.Ü.Gazi Eğitim Fakültesi, e-posta: tertemiz@gazi.edu.tr

Giriş

Eğitim ve öğretim etkinliklerinin planlanmasında, uygulanmasında, değerlendirilmesinde ve geliştirilmesinde ders kitapları önemli bir role sahiptir (Alkan, 1995). Öğretim programlarının uygulanmasında en çok başvurulan öğretim materyali ders kitaplarıdır. Ders kitaplarının öğretim programının bütün öğelerini; hedef-davranış, içerik, öğrenme-öğretme durumları ve değerlendirme öğelerini içermesi nedeniyle öğrencinin öğrenme yaşantılarına kaynaklık teşkil etmesi kullanılma gerekçesini güçlendirmektedir (Gürkan ve Gökçe, 1999; Kılıç ve Seven, 2011). Ayrıca ders kitapları neyi, nasıl ve ne zaman öğretileceği konusunda öğretmenlere çerçeve özelliği taşıyarak hem öğretmenlere hem de öğrencilere birçok kolaylık sağlar (Apple, 1992). Öğretmenlerin ders kitaplarına doğrudan ulaşması, programa uygun olarak hazırlanması ders kitaplarını ana kaynak haline gelmiştir (Radcliffe, Caverly, Hand, & Franke, 2008). Günümüzde ders kitapları öğrencilerin ödev yapmaları, öğretmenlerin ise öğretime hazırlık olarak ilk başvurdukları kaynak olma özelliğini hala sürdürmektedir (Kajander & Lovric, 2009).

Özellikle ilkökul ve ortaokul sınıflarında ders kitapları sıkça kullanılan kaynaklardır. Ders kitaplarının okullarda fazlaca kullanılan temel ve tamamlayıcı bir kaynak olarak görüldüğünü destekleyen pek çok görüş mevcuttur (Bayrakçı, 2005; Çalık, 2001; Gün, 2009; Gürkan ve Gökçe, 1999; Kaya, 2006; Kılıç ve Seven, 2011; Kolaç, 2003; Oğuzkan, 1993; Radcliffe ve diğerleri, 2008; Tertemiz, Ercan ve Kayabaşı, 2001). Eğitim uygulamalarında diğer öğretim materyallerine göre öğrencilerin daha çok ders kitaplarından öğrendikleri bilinmektedir. Shannon (1982) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, öğrencilerin sınıftaki zamanlarının %70'i ile %95' ini ders kitaplarıyla ilgili etkinliklere harcadıkları ortaya çıkmıştır" (Akt: Kılıç ve Seven, 2011: 34).

Özellikle matematik ders kitapları üzerine farklı sınıf düzeylerinde araştırmalar mevcuttur. Bu çalışmaların bir kısmı matematik ders kitapların sahip olması gereken özellikler üzerinedir. Bunlar genel görünüm, fiziksel özellik, görsel tasarım ve dil-anlatım özellikleridir (Arseven, 2003; Arslan ve Özpinar, 2009; Aydın, 2010; Conklin, 2004; Çakır, 2006; Çakır, 2009; Dole & Shield, 2013; Karakelleoğlu, 2007; Kurtulmuş, 2010; Ross, 2011; Semerci ve Semerci, 2004; Uluişik, 2008; Yüksel, 2010). Araştırmaların bir kısmı ders kitaplarının öğretim programlarına, öğretim ilkelerine uygunluğu ve konuların dağılımı üzerinedir (Arseven, 2003; Çakır, 2009; Johnson, 2010; Kaya, 2008; Yüksel, 2010). Ders kitaplarının sınavlara hazırlama, ölçme – değerlendirme ve alıştırmalar yönünden yeterliğini ortaya koyan araştırmalar da vardır (Arseven, 2003; Arslan, 2011; Aydın, 2010; Çakır, 2009; Gün, 2009; Işık, 2008; Kurtulmuş, 2010; Seis, 2011; Şahin ve Turanlı, 2005; Yüksel, 2010). Takami (2009) benzer değişkenleri öğretmen kulavuzuna ilişkin bakmış ve kullanılan matematik kılavuz kitaplarını hedefler, organizasyon, kategorik yapı ve okuma stratejileri içerik analizi ile derinlemesine yaptığı çalışmada dil anlatım ve metinlerin öğretmen ve öğrencilere uygunluğu, organizasyon ve yönergeler açılarından kılavuz kitaplarında eksikler olduğunu tespit etmiştir.

Bu çalışmada ele alınan ders kitaplarının kullanım şekli ve sıklığına yönelik araştırmalar da özetlenebilir. Bu konuda Mcnaught (2009) araştırmasının sonunda, ortaokul düzeyinde öğretmenlerin çoğunluğunun ders kitaplarını sık sık kullanmalarına rağmen ortalama bir yıl boyunca kitap içeriğinin üçte ikisinden daha azını öğrettikleri, öğretim sürecinde öğretmenlerin derslerin yaklaşık % 40'ında tamamlayıcı veya alternatif materyaller kullandıkları, ders sürecinde cebir ve fonksiyon konularına daha sık vurgu yaptıkları ortaya konmuştur. El-Saleh (2011), ortaokul matematik öğretmenlerinin yeni matematik ders kitabının kullanımındaki kaygı düzeyleri göze alındığında deneyimsiz öğretmenlerin daha çok kaygı yaşadıkları ve meslekteki kıdemlerin arttıkça bu kaygının azaldığı, öğretmenlerin yeni matematik ders kitaplarının kullanmaya yönelik kendilerine açıklayıcı eğitimler verilmesini istedikleri sonuçlarına ulaşılmıştır. Crespo (2006) tarafından yapılan araştırma sonucunda, dört sınıf öğretmeni adayının staj yaptıkları okullarda Matematik ders kitaplarından yararlanmalarını; metinlere bağlı kalanlar, kitaptaki metinleri kendilerine göre uyarlayanlar ve yeniden metinler oluşturanlar olarak gruplandırmıştır. Matematik ders kitapları üzerine yapılan benzer çalışmalar daha çok ortaokul (Işık, 2008; Yan & Lianghuo, 2002) ve lise düzeylerindedir (Altun, Arslan ve Yazgan, 2004; Aydın, 2010; Yıldırım, 2010).

Matematik ders kitapları ile ilgili araştırmalar incelendiğinde, araştırmaların daha çok; ders kitabı ölçeği geliştirme, ders kitaplarının kullanım şekli ve sıklığını belirleme, ders kitaplarındaki varsa eksikliklerini tespit etme, ders kitaplarını görsel-içerik-biçimsel açılarından değerlendirme, ders kitabındaki etkinliklerin programa uygunluğunu inceleme amaçlı olduğu görülmektedir. Eldeki çalışmada ise ders kitapları öğretmen kılavuzu, ders ve çalışma kitabı bütünlüğünde ve ilkokulun her sınıf düzeyinde ele alınmış olası yönüyle diğer çalışmalardan ayrılmaktadır. Son programla birlikte diğer derslerde olduğu gibi matematik derslerinde de yalnızca ders kitabı anlayışı yerine, öğretmen kılavuzu, ders ve çalışma kitabı anlayışı benimsenmeye başlanmıştır. Bu bağlamda uzun çabalar sonucunda ve büyük maliyetlerle hazırlanmış olan bu kitaplardan ne derece yararlandığı, yeterince yararlanılamıyorsa niçin yararlanılamadığı ya da ders kitaplarına alternatif olarak hangi öğretim materyallerinin kullanıldığının araştırılması ve gerekli tedbirlerin alınması açısından bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, "İlkokul 1-4. Sınıflar matematik kitaplarının kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?" sorusuna cevap aramaktır. Bu amaç doğrultusunda, araştırmanın alt amaçları şunlardır:

1. İlkokul matematik kılavuz kitabının kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?
2. İlkokul matematik ders kitabının kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?
3. İlkokul matematik çalışma kitabının kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?

Bu görüşler öğretmenlerin;

- Okuttukları sınıf düzeyine göre,
- En son bitirdikleri eğitim düzeyine göre,
- Mezun oldukları programa göre,
- Meslekteki kıdemlerine göre,
- Öğretmenlik yaptıkları okulun sosyo-ekonomik düzeyine göre değişmekte midir?

Yöntem

Bu çalışma, betimsel nitelikte bir araştırma olan tarama modeli ile tasarlanmıştır. Genel tarama modeli çok sayıda elemandan oluşan evrende, evren hakkında bir değerlendirmeye varma amacıyla evrenin tamamı ya da evrenden alınacak bir grup, ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleri olarak ifade edilebilir. Tarama ya da betimsel araştırma geçmişte ya da günümüzde var olan bir durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan bir araştırma türüdür. Araştırmaya konu olan birey, olay ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez (Karasar, 2005). Bu çalışmada öğretmen görüşlerini daha derinlemesine incelenmesi adına nitel yöntemlere de başvurulmuştur.

Çalışma Evreni ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evrenini Ankara ilindeki Sincan ve Etimesgut merkez ilçesinde görevli sınıf öğretmenleri oluşturmuştur. Örneklem seçimi yapılırken tabakalı örnekleme tekniği kullanılmıştır. TÜİK verilerine göre okulların bulunduğu sosyo-ekonomik düzey esas alınarak okullar düşük, orta ve yüksek düzeye ayrılmış ve bu tabakalardan 12 tanesi düşük, 10 tanesi orta ve 14 tanesi yüksek düzey olmak üzere 36 farklı okul araştırmanın kapsamına alınmıştır. Araştırma kapsamına alınan 519 sınıf öğretmenine öğretmen anketi uygulanmıştır. Ayrıca gönüllü olarak araştırmaya katılan 10 sınıf öğretmene yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır.

Çalışmaya katılan öğretmenlere ilişkin diğer özellikler ise şöyledir: araştırmaya dahil olan 519 öğretmenin %32 (166)'sini 1. sınıf, % 24,3 (126) 'ünü 2. sınıf, % 21 (109)'ini 3. sınıf ve % 22,7 (118)'sini 4. sınıf öğretmenleri oluşturmuştur. Öğretmenlerin görev yaptıkları okulun bulunduğu sosyo-ekonomik düzeye göre dağılımlarına bakıldığında, % 33,8 (175)'ünün düşük, % 33,1 (172)'inin orta ve % 33,1 (172)'ini de yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin mezun oldukları okul durumları incelendiğinde, % 73,8 (380)'inin sınıf öğretmeni ve % 26,8 (139)'inin sınıf öğretmenleri haricinde farklı programlardan mezun olduğu anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin yıllara göre kıdem düzeyleri incelendiğinde, % 25,8 (134)'inin 1-10 yıl arasında, % 44,1 (229)'inin 10-20 yıl arasında ve % 30,1 (159)'inin 20 yıl ve üzerinde oldukları görülmektedir. En son bitirdikleri eğitim düzeylerine göre ele alındığında % 15,6 (81)'sının önlisans, % 75,3 (391)'ünün lisans ve % 9,1 (47)'inin lisansüstü düzeyde olduğu anlaşılmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada nicel veriler araştırmacı tarafından geliştirilen anket yoluyla elde edilmiştir. Anket geliştirme sürecinde araştırma problemine uygun maddeler yazmak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanarak 10 sınıf öğretmeniyle görüşülüp ders, çalışma ve kılavuz kitaplarının hangi durumlarda kullanıldığına yönelik sorular sorulmuştur. Öğretmenlerden gelen veriler ve ilgili alan yazın doğrultusunda madde havuzu oluşturulmuştur. Oluşturulan taslak form ile ilgili alan uzmanlarıyla görüşülerek 5 uzmanın görüşleri alınmış ve ön uygulama formu oluşturulmuştur. Son aşamada ise 25 öğretmene ön uygulama yapılmış ve gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra ankete son şekli verilmiştir. Son durumda elde edilen öğretmen anketinin güvenilirlik çalışmasını yapmak amacıyla 100 öğretmene uygulama yapılmıştır ve bu uygulama sonucunda öğretmen anketinin, Cronbach Alpha katsayısı 0,93 olarak tespit edilmiştir. İlkokul matematik ders kitaplarının kullanımına ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenmesi amacıyla geliştirilen anket üç alt bölümden ve 27 maddeden oluşmaktadır. "Matematik Ders Kitaplarının Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri Anketi"nin birinci alt bölümünde öğretmen kılavuz kitaplarına ilişkin 9, ikinci alt bölümünde ders kitaplarına ilişkin 11 ve üçüncü alt bölümünde çalışma kitaplarına ilişkin 7 maddeden oluşan sorular bulunmaktadır. Ayrıca nicel araştırma sonuçlarını desteklemek ve daha ayrıntılı bilgi toplamak amacıyla ders kitaplarının kullanımına ilişkin yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verileri analiz etmede, betimsel analiz olarak adlandırılan frekans (f), aritmetik ortalama ve yüzde (%) değerleri kullanılmıştır. Öğretmen anketlerinde kılavuz, ders ve çalışma kitaplarının kullanımına ilişkin araştırmanın bağımsız değişkenleri arasındaki farklılaşmayı belirlemek amacıyla Mann Whitney U testi ve Kruskal Wallis H testi yapılmıştır. Bağımsız değişkenler arasındaki anlamlılık düzeyi 0,05 olarak ele alınmıştır. Öğretmen görüşlerinde ise bulguları desteklemek amacıyla olduğu gibi verilmeye çalışılmıştır.

Bulgular

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt probleminde yer alan, İlkokul matematik kılavuz kitaplarının kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri almak üzere öğretmenlere uygulanan anket sonucunda elde edilen bulgular aşağıdaki tabloda belirtilmiştir:

Tablo 1.

İlkokul Matematik Kılavuz Kitaplarına İlişkin Öğretmen Görüşleri

	Matematik Kılavuz Kitabı Yönünden	Hiçbir zaman	Ara sıra	Sık sık	Her zaman	Ortalama (X)
1	Kullanırım.	10 (%1,9)	99 (%19)	161 (%31)	249 (%48)	3,25
2	Konuları anlatırken kullanırım.	34 (%6,4)	152 (%29,3)	161 (%31)	172 (%33)	2,90
3	Ödev verirken kullanırım.	65 (%12,5)	167 (%32,2)	143 (%27,6)	144 (%27,7)	2,70
4	Öğrencileri değerlendirme sürecinde kullanırım.	72 (%13,9)	189 (%36,4)	143 (%28,3)	111 (%21,4)	2,57
5	Öğrencilere performans ve proje görevleri verirken kullanırım.	58 (%11,2)	178 (%34,3)	151 (%29,1)	132 (%25,4)	2,68
6	Etkinlik yaparken kullanırım.	28 (%5,4)	127 (%24,5)	191 (%36,8)	173 (%33,3)	2,98
7	Yeterince açıklayıcı bulurum.	83 (%16)	167 (%32,2)	183 (%35,3)	86 (%16,6)	2,52
8	Sürekli elimin altında bulundururum.	22 (%4,2)	109 (%21)	169 (32,6)	219 (%42,2)	3,12

Tablo 1'deki öğretmenlerin matematik kılavuz kitapları ile ilgili görüşleri incelendiğinde, matematik kılavuz kitaplarını genel olarak kullanım sorusuna (1) verilen yanıtlara bakıldığında, öğretmenlerin % 1,9'unun hiçbir zaman, % 19'unun ara sıra, % 31'inin sık sık ve % 48'inin ise matematik kılavuz kitabını her zaman kullandıkları ortaya konmuştur. Matematik kılavuz kitaplarını yeterince açıklayıcı bulurum sorusuna (7) verilen cevaplar incelendiğinde, öğretmenlerin % 16'sının hiçbir zaman, % 32,2'sinin ara sıra, % 35,3'ünün sık sık ve % 16,6'sının ise matematik kılavuzunu her zaman yeterince açıklayıcı buldukları görülmektedir. Matematik kılavuz kitaplarını sürekli elimin altında bulundururum (8) sorusuna verilen bulgulara bakıldığında ise öğretmenlerin % 4,2'sinin hiçbir zaman, % 21'inin ara sıra, % 32,6'sının sık sık ve % 42,2'sinin her zaman matematik kılavuz kitabını ellerinin altında bulundurdukları tespit edilmiştir.

Öğretmenlerin matematik öğretmen kılavuzunu kullanmalarına ilişkin görüşlerinin;

Okuttukları sınıf düzeyine göre, en son bitirdikleri eğitim düzeyine göre, mezun oldukları programa göre, meslekteki kıdemlerine göre, öğretmenlik yaptıkları okulun sosyo-ekonomik düzeyine göre değişip değişmediğine bakıldığında aşağıdaki durumlar ortaya çıkmaktadır. Öğretmenlerin okuttukları sınıf düzeyine göre görüşlerinin karşılaştırılması Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2.

Kılavuz Kitabı Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Sınıf Düzeyine Göre Kruskal Wallis Testi Sonucu

Sınıf Düzeyi	n	Sıra ort.	sd	X ²	P
1. sınıf	166	263,54	3	1,31	,72
2. sınıf	126	248,55			
3. sınıf	109	257,73			
4. sınıf	118	269,34			

Analiz sonuçları, ilkokul matematik kılavuz kitaplarına ilişkin öğretmen görüşlerinin, öğretmenlerin okuttukları sınıf düzeyine göre farklılaşmadığını göstermektedir, X^2 (sd =3, n = 519) = 1,31, $p > .05$.

Öğretmenlerin en son bitirdikleri eğitim düzeyine göre görüşlerinin karşılaştırılması Tablo 3'de sunulmuştur.

Tablo 3.

Kılavuz Kitabı Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğretmenlerin En Son Bitirdikleri Eğitim Düzeyine Göre Kruskal Wallis Testi Sonucu

En Son Bitirdikleri Eğitim Düzeyi	n	Sıra ort.	sd	X^2	p
Önlisans	81	292,19	2	4,44	,10
Lisans	391	254,27			
Lisansüstü	47	252,16			

Analiz sonuçları, ilkokul matematik kılavuz kitaplarına ilişkin öğretmen görüşlerinin, öğretmenlerin en son bitirdikleri eğitim düzeyine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı göstermektedir, X^2 (sd =2, n = 519) = 4,44, $p > .05$.

Öğretmenlerin mezun oldukları programa göre görüşlerinin karşılaştırılması Tablo 4'de sunulmuştur.

Tablo 4.

Kılavuz Kitabı Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğretmenlerin Mezun oldukları Programa Göre Mann Whitney U Testi Sonucu

Mezun Durumu	n	Sıra ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Sınıf Öğretmenliği	380	258,73	98316	2,59	,74
Diğerleri	139	263,48	36624		

Analiz sonuçları, ilkokul matematik kılavuz kitaplarına ilişkin öğretmen görüşlerinin, öğretmenlerin mezun oldukları programa göre anlamlı bir farklılık olmadığı göstermektedir, $U = 2,59$, $p > .05$.

Öğretmenlerin meslekteki kıdemlerine göre görüşlerinin karşılaştırılması Tablo 5'de sunulmuştur.

Tablo 5.

Kılavuz Kitabı Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğretmenlerin Kıdem Düzeylerine Göre Kruskal Wallis Testi Sonucu

Kıdem Düzeyi	n	Sıra ort.	sd	X^2	p	Anlamlı Fark
1 – 10 yıl	134	232,76	2	10,33	,006	1-10 & 10-20
10- 20 yıl	229	256,34				1-10 & 20 ve üz.
20 ve üzeri	156	288,78				10-20 & 20 ve üz.

Analiz sonuçları, ilkokul matematik kılavuz kitaplarına ilişkin öğretmen görüşlerinin, öğretmenlerin kıdem düzeylerine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı göstermektedir, X^2 (sd =2, n = 519) = 10,33, $p < .05$.

Öğretmenlerin öğretmenlik yaptıkları okulun sosyo-ekonomik düzeyine göre görüşlerinin karşılaştırılması Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6.

Kılavuz Kitabı Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Okulların Sosyo-ekonomik Düzeyine Göre Kruskal Wallis Testi Sonucu

Sosyo-ekonomik Düzeyi	n	Sıra ort.	sd	X ²	p	Anlamlı Fark
Düşük	175	244,83	2	7,48	,02	Düşük-Yüksek
Orta	172	250,07				
Yüksek	172	285,36				

Analiz sonuçlarında, ilkökul matematik kılavuz kitaplarına ilişkin öğretmen görüşlerinin, öğretmenlerin görev yaptıkları okulların sosyo-ekonomik düzeyine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir, X² (sd =2, n = 519) = 7,48, p < .05.

İlkokul matematik kılavuz kitabının kullanımına ilişkin olarak 10 öğretmenle yapılan görüşmeler sonucunda öğretmen kılavuz kitabının kullanımına yönelik öğretmen görüşleri kullanma ve kullanmama durumuna göre ikiye ayrılabilir. Bu görüşlerden en çok frekansa sahip ilk üç görüş şöyledir: Öğretmenlerin kılavuz kitabı,

Kullanma nedenleri: Kılavuz kitaplarını, müfettiş denetime geldiğinde sorduğu için bilgi edinme amaçlı kullanıyorum. Onun haricinde asla kullanmıyorum (f = 7). Ders ve çalışma kitapları ile bire bir örtüştüğü için, yıllık planla uyumlu olduğu için kullanıyorum (f = 3). Sınıflarda kaynak kitap aldırarak ve kullanmak yasak olduğu için ders ve çalışma kitaplarını kullanmak zorundayım. Bu yüzden kılavuz kitabı da kullanma zorunluluğu hissettiğim için kullanıyorum (f = 3).

Kullanmama nedenleri: Kılavuz kitabında önerilen yöntem ve teknikleri etkili bulmadığım için kullanmıyorum (f = 5). Konu anlatımları, açıklamaları yeterli olmadığı ve sürekli aynı şeyleri tekrar ettiği için zaman kaybına neden oluyor. Bu nedenle kullanmıyorum (f = 4). Kılavuz kitaba gerek olmadığı için kullanmıyorum (f = 4).

Öneriler: Ek alıştırmalar ve problemler yer verilmeli (f = 9). Performans ve proje görevlerine yönelik olarak daha da geliştirilmeli. Öğrenci seviyesine uygun olarak hazırlanmalı. Tema sonlarında en az iki ya da daha fazla performans görevi verilerek öğrencilerin seçebilmesine imkân tanınabilmeli (f = 7).

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

İlkokul matematik öğrenci ders kitaplarının kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri almak üzere öğretmenlere uygulanan anket sonucunda elde edilen bulgular Tablo 7'de belirtilmiştir:

Tablo 7.

İlkokul Matematik Ders Kitaplarına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Matematik Ders Kitabı Yönünden	Hiçbir zaman	Ara sıra	Sık sık	Her zaman	Ortalama(X)
1 Kullanırım.	10 (%1,9)	96 (%18,5)	152 (%29,3)	261 (%50,3)	3,27
2 Konuları anlatırken kullanırım.	31 (%6)	123 (%23,7)	172 (%33,1)	193 (%37,2)	3,01
3 Etkinlikleri yaparken kullanırım.	12 (%2,3)	119 (%22,9)	174 (%33,5)	214 (%41,2)	3,13
4 Soru çözme / çözdürme aşamasında kullanırım.	21 (%4)	140 (%27)	169 (%32,6)	189 (%36,4)	3,01

Tablo 7'nin devamı

Matematik Ders Kitabı Yönünden		Hiçbir zaman	Ara sıra	Sık sık	Her zaman	Ortalama (X)
5	Ödev amaçlı kullanım.	45 (%8,7)	150 (%28,9)	154 (%29,7)	170 (%32,8)	2,86
6	Öğrencileri değerlendirme sürecinde kullanım.	63 (%12,1)	186 (%36)	150 (%28,9)	122 (%22,9)	2,62
7	Öğrencilere ders çalışırken kullanmalarını öneririm.	43 (%8,3)	136 (%26,2)	170 (%32,8)	170 (%32,8)	2,57
8	Performans görevlerinde kullanmalarını öneririm.	61 (%11,8)	197 (%38)	162 (%31,2)	99 (%19,1)	2,57
9	Proje görevlerinde kullanmalarını öneririm.	77 (%4,8)	200 (38,5)	150 (%28,9)	92 (%17,7)	2,49
10	Matematik ders kitabına ek olarak kaynak kitap kullanmalarını öneririm.	168 (%32,4)	195 (%37,6)	123 (%23,7)	33 (%6,4)	2,04
11	Matematik ders kitabına ek olarak testler kullanmalarını öneririm.	194 (%37,4)	206 (%39,7)	94 (%18,1)	25 (%4,8)	1,90

Tablo 7'deki öğretmenlerin matematik ders kitapları ile ilgili görüşleri incelendiğinde, matematik ders kitaplarını genel olarak kullanım sorusuna (1) verilen yanıtlara bakıldığında, öğretmenlerin % 1,9'unun hiçbir zaman, % 18,5'inin ara sıra, % 29,3'ünün sık sık ve % 50,3'ünün ise matematik ders kitabını her zaman kullandıkları ortaya konmuştur. Öğretmenlerin matematik ders kitabına ek olarak kaynak kitap ve test kullanmalarına yönelik sorulara (10 ve 11) verdikleri cevaplar incelendiğinde, ortalama %35'inin hiçbir zaman, % 38'inin ara sıra, % 20'sinin sık sık ve % 5'inin ise her zaman kaynak kitap ve test kullanmalarını önerdikleri görülmektedir.

Öğretmenlerin matematik ders kitaplarının kullanımına ilişkin görüşlerinin; okuttukları sınıf düzeyine göre, en son bitirdikleri eğitim düzeyine göre, mezun oldukları programa göre, meslekteki kademelerine göre, öğretmenlik yaptıkları okulun sosyo-ekonomik düzeyine göre değişip değişmediğine bakıldığında aşağıdaki durumlar ortaya çıkmaktadır. Öğretmenlerin okuttukları sınıf düzeyine göre görüşlerinin karşılaştırılması Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8.

Ders Kitabı Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Sınıf Düzeyine Göre Kruskal Wallis Testi Sonucu

Sınıf Düzeyi	n	Sıra ort.	sd	X ²	p
1. sınıf	166	274,81	3	5,28	,15
2. sınıf	126	235,65			
3. sınıf	109	257,45			
4. sınıf	118	267,52			

Analiz sonuçları, ilkökul matematik ders kitaplarına ilişkin öğretmen görüşlerinin, öğretmenlerin okuttukları sınıf düzeyine göre farklılaşmadığını göstermektedir, X^2 (sd =3, n = 519) = 5,28, p > .05.

Öğretmenlerin en son bitirdikleri eğitim düzeyine göre görüşlerinin karşılaştırılması Tablo 9'de sunulmuştur.

Tablo 9.

Ders Kitabı Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğretmenlerin En Son Bitirdikleri Eğitim Düzeyine Göre Kruskal Wallis Testi Sonucu

En Son Bitirdikleri Eğitim Düzeyi	n	Sıra ort.	sd	χ^2	p	Anlamli Fark
Önlisans	81	301,19	2	7,27	,02	Önlisans-Lisans
Lisans	391	252,14				Önlisans-Lisansüstü
Lisansüstü	47	254,45				

Analiz sonuçlarında, ilkokul matematik ders kitaplarına ilişkin öğretmen görüşlerinin, öğretmenlerin en son bitirdikleri eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmektedir, χ^2 (sd =2, n = 519) = 7,27, p < .05.

Öğretmenlerin mezun oldukları programa göre görüşlerinin karşılaştırılması Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10.

Ders Kitabı Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğretmenlerin Mezun oldukları Programa Göre Mann Whitney U Testi Sonucu

Mezun Durumu	n	Sıra ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Sınıf Öğretmenliği	380	258,73	98316	2,59	,74
Diğerleri	139	263,48	36624		

Analiz sonuçları, ilkokul matematik ders kitaplarına ilişkin öğretmen görüşlerinin, öğretmenlerin mezun oldukları programa göre anlamlı bir farklılık olmadığı göstermektedir, U = 2,59, p > .05.

Öğretmenlerin meslekteki kıdemlerine göre görüşlerinin karşılaştırılması Tablo 11'de sunulmuştur.

Tablo 11.

Ders Kitabı Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğretmenlerin Kıdem Düzeylerine Göre Kruskal Wallis Testi Sonucu

Kıdem Düzeyi	n	Sıra ort.	sd	χ^2	p	Anlamli Fark
1 – 10 yıl	134	234,47	2	10,42	,00	1-10 / 10-20
10- 20 yıl	229	254,55				1-10 / 20 ve üz.
20 ve üzeri	156	289,92				10-20 / 20 ve üz.

Analiz sonuçlarında, ilkokul matematik ders kitaplarına ilişkin öğretmen görüşlerinin, öğretmenlerin kıdem düzeylerine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir, χ^2 (sd =2, n = 519) = 10,42, p < .05.

Öğretmenlerin öğretmenlik yaptıkları okulun sosyo-ekonomik düzeyine göre görüşlerinin karşılaştırılması Tablo 12'de sunulmuştur.

Tablo 12.

Ders Kitabı Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Okulların Sosyo-ekonomik Düzeyine Göre Kruskal Wallis Testi Sonucu

Sosyo-ekonomik Düzeyi	n	Sıra ort.	sd	χ^2	p	Anlamli Fark
Düşük	175	254,44	2	6,92	,03	Düşük-Yüksek
Orta	172	242,15				Orta-Yüksek
Yüksek	172	283,51				

Analiz sonuçları, ilkokul matematik ders kitaplarına ilişkin öğretmen görüşlerinin, öğretmenlerin görev yaptıkları okulların sosyo-ekonomik düzeyine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı göstermektedir, χ^2 (sd =2, n = 519) = 6,92, p < .05.

İlkokul matematik ders kitabının kullanımına ilişkin olarak 10 öğretmenle yapılan görüşmeler sonucunda ders kitabı kullanımına yönelik öğretmen görüşleri alınmıştır. Görüşme sonucunda öğretmenlerin çoğunluğunun (f=6) matematik ders kitaplarını kullanmadıkları yönünde görüş bildirdikleri ve matematik ders kitabına yönelik öneriler ortaya koydukları görülmüştür. Öğretmenlerin:

Kullanma yönündeki görüşleri: *Tamamını kullanıyorum fakat daha fazla ek alıştırmalara gerek duyuyorum. Bu nedenle testler ve kaynak kitaplar kullanıyorum (f = 7). Müfettiş denetimleri için kısmen kullanıyorum (f = 4). Okul kaynak kitap almamıza izin vermediği ve velilerin kaynak alma güçleri olmadığı için matematik ders kitaplarını kullanıyorum (f = 3).*

Kullanmama yönündeki görüşleri: *Etkinlikleri yetersiz ve problemleri çok karmaşık bulduğum için kullanmıyorum. Etkinlikleri eve ödev amaçlı kullanıyorum (f = 7). Ders kitaplarındaki etkinlikler çok karmaşık ve uzun. Bu etkinlikleri yapmaya kalktığımda programı yetiştiremiyorum. Bu yüzden ders kitabı yerine kaynak kitabı kullanmam daha pratik oluyor (f = 6). Alıştırma ve soruları yeterli bulmadığım için kullanamıyorum. Çok daha örnek ve sorulara yönelik olan özel kaynakları kullanmam daha yararlı oluyor (f = 6).*

Önerileri: *Ders kitaplarında değerlendirmeye yönelik daha fazla soru olmalı ve tema sonu değerlendirmelere kapsamlı yer verilmeli (f = 9). Ders kitabındaki etkinlikler kazanımlarla benzer sayıda olmamalı, kazanımların zorluk ve karmaşıklık derecesine göre azaltılmalı ve arttırılmalı (f = 3). Konu hazırlıklarda uzun hikâyelere yer verilmiş. Bunun yerine formüllere ve teoremlere yer verilmelidir (f = 2).*

İlkokul matematik ders kitaplarının kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri ele alındığında, öğretmenlerin matematik ders kitaplarını az kullandıkları ve bunun sebebinin de ders kitaplarının yeterli olmasından kaynaklı değil de denetimler ve kaynak alma olanaklarının kısıtlı olmalarından kaynaklı olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin matematik ders kitaplarını kullanmama sebeplerinin ise genel olarak etkinlikleri karışık ve uzun bulmaları, ders kitaplarında yeterli soru ve alıştırmaların az olmasından kaynaklandığı görülmektedir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

İlkokul matematik çalışma kitaplarının kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri almak üzere öğretmenlere uygulanan anket sonucunda elde edilen bulgular Tablo 13’de belirtilmiştir:

Tablo 13.

İlkokul Matematik Çalışma Kitaplarına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Matematik Çalışma Kitabı Yönünden	Hiçbir zaman	Ara sıra	Sık sık	Her zaman	Ortalama (X)
1 Matematik çalışma kitabını kullanırım.	5 (%1)	67 (%12,9)	179 (%34,5)	268 (%51,6)	3,36
2 Matematik çalışma kitabındaki etkinlikleri kullanırım.	7 (%1,3)	63 (%12,1)	177 (%34,1)	272 (%52,4)	3,37
3 Matematik çalışma kitabındaki soruları kullanırım.	10 (%1,9)	109 (%21)	162 (%31,2)	238 (%45,9)	3,21
4 Matematik çalışma kitabını değerlendirme sürecinde kullanırım.	55 (%10,6)	140 (%27)	156 (%30,1)	168 (%32,4)	2,84
5 Matematik çalışma kitabını ödev amaçlı kullanırım.	42 (%8,1)	131 (%25,2)	160 (%30,8)	186 (%35,8)	2,94
6 Matematik çalışma kitabını performans görevlerinde kullanmalarını öneririm	69 (%13,3)	200 (%38,5)	134 (%25,8)	116 (%22,4)	2,57
7 Matematik çalışma kitabını proje görevlerinde kullanmalarını öneririm.	77 (%14,8)	197 (%38)	134 (%25,8)	111 (%21,4)	2,53

Tablo 13'deki öğretmenlerin matematik çalışma kitapları ile ilgili görüşleri incelendiğinde, matematik çalışma kitaplarını genel olarak kullanım sorusuna (1) verilen yanıtlara bakıldığında, öğretmenlerin % 5'inin hiçbir zaman, % 12,9'unun ara sıra, % 34,5'inin sık sık ve % 51,6'sının ise matematik çalışma kitabını her zaman kullandıkları ortaya konmuştur.

Öğretmenlerin matematik öğrenci çalışma kitaplarının kullanımına ilişkin görüşlerinin; okuttukları sınıf düzeyine göre, en son bitirdikleri eğitim düzeyine göre, mezun oldukları programa göre, meslekteki kıdemlerine göre, öğretmenlik yaptıkları okulun sosyo-ekonomik düzeyine göre değişip değişmediğine bakıldığında aşağıdaki durumlar ortaya çıkmaktadır.

Öğretmenlerin okuttukları sınıf düzeyine göre görüşlerinin karşılaştırılması Tablo 14'te sunulmuştur.

Tablo 14.

Çalışma Kitabı Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Sınıf Düzeyine Göre Kruskal Wallis Testi Sonucu

Sınıf Düzeyi	n	Sıra ort.	sd	X ²	p
1. sınıf	166	271,79	3	5,55	,13
2. sınıf	126	248,88			
3. sınıf	109	237,53			
4. sınıf	118	276,05			

Analiz sonuçları, ilkökul matematik çalışma kitaplarına ilişkin öğretmen görüşlerinin, öğretmenlerin okuttukları sınıf düzeyine göre farklılaşmadığını göstermektedir, X² (sd =3, n = 519) = 5,55, p > .05.

Öğretmenlerin en son bitirdikleri eğitim düzeyine göre görüşlerinin karşılaştırılması Tablo 15'te sunulmuştur.

Tablo 15.

Çalışma Kitabı Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğretmenlerin En Son Bitirdikleri Eğitim Düzeyine Göre Kruskal Wallis Testi Sonucu

En Son Bitirdikleri Eğitim Düzeyi	n	Sıra ort.	sd	X ²	p
Önlisans	81	275,58	2	1,04	,59
Lisans	391	257,10			
Lisansüstü	47	257,29			

Analiz sonuçlarında, ilkökul matematik çalışma kitaplarına ilişkin öğretmen görüşlerinin, öğretmenlerin en son bitirdikleri eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmektedir, X² (sd =2, n = 519) = 1,04, p > .05.

Öğretmenlerin mezun oldukları programa göre görüşlerinin karşılaştırılması Tablo 16'da sunulmuştur.

Tablo 16.

Çalışma Kitabı Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğretmenlerin Mezun oldukları Programa Göre Mann Whitney U Testi Sonucu

Mezun Durumu	n	Sıra ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Sınıf Öğretmenliği	380	259,04	98436	2,60	,80
Diğerleri	139	262,62	36504		

Analiz sonuçları, ilkököl matematik çalışma kitaplarına ilişkin öğretmen görüşlerinin, öğretmenlerin mezun oldukları programa göre anlamlı bir farklılık olmadığı göstermektedir, $U = 2,59, p > .05$.

Öğretmenlerin meslekteki kıdemlerine göre görüşlerinin karşılaştırılması Tablo 17’de sunulmuştur.

Tablo 17.

Çalışma Kitabı Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğretmenlerin Meslekteki Kıdemlerine İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonucu

Kıdem Düzeyi	n	Sıra ort.	sd	X^2	p
1 – 10 yıl	134	248,01	2	3,43	
10- 20 yıl	229	254,71			
20 ve üzeri	156	278,07			

Analiz sonuçlarında, ilkököl matematik çalışma kitaplarına ilişkin öğretmen görüşlerinin, öğretmenlerin meslekteki kıdemlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir, $X^2 (sd =2, n = 519) = 2,43, p > .05$.

Öğretmenlerin öğretmenlik yaptıkları okulun sosyo-ekonomik düzeyine göre görüşlerinin karşılaştırılması Tablo 18’de sunulmuştur.

Tablo 18.

Çalışma Kitabı Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Okulların Sosyo-Ekonomik Düzeyine Göre Kruskal Wallis Testi Sonucu

Sosyo-ekonomik Düzeyi	n	Sıra ort.	sd	X^2	p
Düşük	175	260,19	2	2,55	,27
Orta	172	247,04			
Yüksek	172	272,77			

Analiz sonuçlarında, ilkököl matematik çalışma kitaplarına ilişkin öğretmen görüşlerinin, öğretmenlerin görev yaptıkları okulların sosyo-ekonomik düzeyine göre anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmektedir, $X^2 (sd =2, n = 519) = 2,55, p > .05$.

İlkököl matematik öğretmen kılavuzunun kullanımına yönelik görüşme sonuçlarına bakıldığında daha çok matematik kılavuz kitaplarını kullanmama yönünde bir eğilim olduğu görülmektedir. Matematik kılavuz kitabını kullananların da daha çok denetimlerden dolayı kullandıklarını görülmektedir.

İlkököl matematik çalışma kitabının kullanımına ilişkin olarak 10 öğretmenle yapılan görüşmeler sonucunda, öğretmenlerin tamamının ($f=10$) matematik çalışma kitaplarını kullandıkları görülmektedir. Öğretmenlerin:

Kullanma yönünde görüşleri: Kullanmak zorunda olduğum için kitap boş kalmasın diye ödev amaçlı kullanıyorum ($f = 8$). Öğrenmeleri pekiştirdiği için kullanıyorum ($f = 7$). Ders kitabını destekleyici etkinlikler olduğu için kullanıyorum ($f = 5$). Etkinlikler eğlenceli olduğu için kullanıyorum ($f = 6$).

Önerileri: Yeterince etkinlik ve problem yok. Çalışma kitaplarına testler eklenmeli ($f = 8$). Gereksiz ve lüzumsuz etkinlikler kaybindan başka bir değil. Kazanımı daha destekleyici etkinliklere yer verilmelidir ($f = 5$). Ayrı kitap ya da ayrı bölüm olarak değil de etkinlikler ders kitaplarının içerisine serpiştirilmeli ($f = 4$).

Tartışma ve Sonuç

İlkokul matematik kılavuz kitaplarının kullanımına ilişkin öğretmen görüşlerini almak üzere öğretmenlere uygulanan anket sonucunda elde edilen bulgulara göre: öğretmenlerin matematik kılavuz kitaplarını en çok dersi planlama aşamasında, etkinlikleri yaparken ve konuları anlatırken kullandıkları, en az ise performans-proje görevlerinde ve öğrencileri değerlendirme sürecinde kullandıkları belirlenmiştir. Matematik kılavuz kitabı kullanımlarının öğretmenlerin okuttukları sınıf düzeyine, öğretmenlerin en son bitirdikleri eğitim düzeyine ve öğretmenlerin mezun oldukları programa göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı; ancak öğretmenlerin meslekteki kıdemlerine ve öğretmenlerin görev yaptıkları okulların sosyo-ekonomik düzeyine göre manidar bir şekilde farklılaştığı ortaya konmuştur. Meslekte 20 yıl ve üzerinde çalışan sınıf öğretmenlerinin matematik kılavuz kitaplarını 1-10 ve 10-20 yılları arasında çalışan sınıf öğretmenlerine göre daha sık kullandıkları, 10-20 yıl arasında çalışan sınıf öğretmenlerinin ise 1-10 yıl arasında çalışan sınıf öğretmenlerine göre matematik kılavuz kitaplarını daha sık kullandıkları ortaya konmuştur. Ayrıca farklılaştığı matematik kılavuz kitabı kullanımlarının, sosyo-ekonomik olarak yüksek düzeydeki okullarda görev yapan öğretmenlerin düşük ve orta düzeyde görev yapan öğretmenlere göre matematik kılavuz kitaplarını daha sık kullandıkları, sosyo-ekonomik olarak orta düzeydeki okullarda görev yapan öğretmenlerin ise düşük düzeydeki okullarda görev yapan öğretmenlere göre matematik kılavuz kitaplarını daha sık kullandıkları tespit edilmiştir. Öğretmenlerle yapılan bire bir görüşmeler sonucunda ise öğretmenlerin kılavuz kitaplarını müfettişin denetimde sorduğu için kullandıklarını, bir kısmının kaynak kitap kullanımları yasak olduğu için ders ve çalışma kitaplarını kullanmak zorunda kaldıklarını bu nedenle de ders ve çalışma kitapları ile uyum sağladığı için kılavuz kitaplarını kullandıkları belirlenmiştir. Yine öğretmenlerin bazılarının matematik kılavuz kitaplarındaki yöntem ve teknikleri etkili bulmadıkları için kullanmadıklarını denetimler için göstermelik bulduklarını belirtmişlerdir.

İlkokul matematik kılavuz kitaplarına ilişkin bulgularda, öğretmenlerin yaklaşık % 50'sinin matematik kılavuz kitaplarını yetersiz gördükleri ortaya konmuştur. Bu bulgu, Yüksel (2010)'in matematik kılavuz kitaplarına ilişkin elde ettiği bulguyla örtüşmemektedir. Yüksel (2010)'in yapmış olduğu çalışmada, öğretmen kılavuz kitabının içeriğine yönelik öğretmen görüşlerinin ortalamasının 2,23 olarak belirlendiği ve bu bulgunun da olumlu değerlendirildiği ortaya konmuştur. Benzer şekilde Karakelleoğlu (2007)'nin yapmış olduğu çalışmada, öğretmenlerin matematik kılavuz kitaplarını beğendikleri sadece öğrencileri değerlendirmede kullanılacak ölçütlerin kitapta yer alması ile ilgili problemlerin olduğu sonucuna ulaşmıştır.

İlkokul matematik ders kitaplarının kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri almak üzere öğretmenlere uygulanan anket sonucunda elde edilen sonuçlar aşağıda belirtilmiştir: Öğretmenlerin matematik ders kitaplarını en çok etkinlik yaparken, konuları anlatırken ve soru çözme/çözdürme aşamalarında kullanırken en az ise performans ve proje görevlerinde kullandıkları belirlenmiştir. Matematik ders kitabı kullanımlarının öğretmenlerin okuttukları sınıf düzeyine ve öğretmenlerin mezun oldukları programa anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı; ancak öğretmenlerin en son bitirdikleri eğitim düzeyine, meslekteki kıdemlerine ve öğretmenlerin görev yaptıkları okulların sosyo-ekonomik düzeyine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı ortaya konmuştur. Önlisans düzeyinde olan öğretmenlerin matematik ders kitaplarını lisans ve lisansüstü düzeydeki öğretmenlere göre daha sık kullandıkları, meslekte 20 yıl ve üzerinde çalışan sınıf öğretmenlerinin matematik ders kitaplarını 1-10 ve 10-20 yılları arasında çalışan sınıf öğretmenlerine göre daha sık kullandıkları, 10-20 yıl arasında çalışan sınıf öğretmenlerinin ise 1-10 yıl arasında çalışan sınıf öğretmenlerine göre matematik ders kitaplarını daha sık kullandıkları ve sosyo-ekonomik olarak yüksek düzeydeki okullarda görev yapan öğretmenlerin düşük ve orta düzeyde görev yapan öğretmenlere göre matematik ders kitaplarını daha sık kullandıkları, sosyo-ekonomik olarak düşük düzeydeki okullarda görev yapan öğretmenlerin ise orta düzeydeki okullarda görev yapan öğretmenlere göre matematik ders kitaplarını daha sık kullandıkları tespit edilmiştir. Yapılan görüşmeler sonucunda ise, matematik ders kitaplarında ek alıştırmalara, konu anlatımlarında hikâyelere yer vermek yerine formüllere ve teoremlere yer verilmesi gerektiği, etkinlik sayılarının her konuda eşit olarak değil de konunun zorluk derecesine göre daha çok ya da daha az olarak dağılım yapılması gerektiği tespit edilmiştir. Ayrıca tema sonlarında değerlendirme sorularına daha fazla yer verilmesinin matematik ders kitabını daha kullanışlı hale getireceği ifade edilmiştir.

İlkokul matematik çalışma kitaplarının kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri almak üzere öğretmenlere uygulanan anket sonucunda elde edilen sonuçlar aşağıda belirtilmiştir: Öğretmenlerin matematik çalışma kitaplarını en çok etkinlikleri yaparken, soru çözme/çözdürme aşamasında ve ödev verirken kullandıkları, en az ise performans ve proje görevlerinde kullandıkları belirlenmiştir. Matematik çalışma kitapları kullanımının tüm alt problemlere göre farklılaşma göstermediği ortaya konmuştur. Matematik çalışma kitabının kullanımıyla öğretmenlerle yapılan bire bir görüşmeler sonucunda, öğretmenlerin matematik çalışma kitaplarındaki etkinlikleri az ve yetersiz gördükleri, ders kitaplarını destekleyici olarak kısmen ödev amaçlı kullandıkları, ek alıştırmalara az yer verildiği, ders kitaplarından ayrı olmasının kullanımını olumsuz etkilediği, çalışma kitaplarındaki etkinliklerin ders kitaplarına serpiştirilmesi gerektiği sonuçlarına ulaşmıştır.

İlkokul matematik ders ve çalışma kitaplarının genel kullanımı ortalama % 80 sık sık ve her zaman aralığındadır. Öğretmenlerin ve öğrencilerin beşte dördü ders ve çalışma kitaplarının kullanıldığı yönündeki görüşleri Seven (2001)'in 7 ilde yaptığı araştırmada ise, ders kitabı kullanımı % 72,64 oranda olduğu görüşlerini destekler niteliktedir. Araştırmada matematik ders ve çalışma kitaplarına ek olarak test ve kaynak kitapların kullanıldığı tespit edilmiştir. Benzer şekilde, Aydın (2010)'ın yapmış olduğu çalışmada, öğretmenlerin ders kitaplarına ek olarak kaynak ve test kitapları kullanmayı önerdiklerine ilişkin bulgular elde edilmiştir. Ayrıca, Şahin ve Turanlı (2005)'nin, Gün (2009)'ün, Arseven (2003)'in ve Işık (2008)'in yaptıkları araştırmalarda benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Altun ve diğerleri (2004)'nin yaptıkları çalışmada ise matematik ders kitabı kullanımının azaldığı ve bunun yerini test veya kaynak kitapların aldığı, bir anlamda matematik ders kitaplarının geçerliliğini yitirdiğine ilişkin sonuçlar elde edilmiştir.

İlkokul matematik kitaplarına ilişkin elde edilen sonuçlarından biri de matematik ders kitaplarındaki öğrenciyi değerlendirme bölümlerinin yetersiz olduğudur. Bu sonuçla ilgili olarak daha önceki yıllarda Gün (2009)'ün yapmış olduğu çalışmada matematik ders kitaplarındaki ölçme-değerlendirme sorularının yeterli olmadığı ortaya konmuştur. Çakır (2009)'ın yapmış olduğu çalışmada da öğretmenlerin matematik ders kitabının ölçme ve değerlendirmeye yönelik görüşlere kısmen katıldıkları, bu bölümün daha iyi hazırlanması gerektiği belirlenmiştir. Güder ve Tutak (2012)'in yapmış olduğu araştırmada ise 5. sınıf matematik ders kitabında yer alan etkinliklerin açık, anlaşılır ve ünitenin amacıyla örtüştüğü, ancak ünitenin sonunda yer alan ölçme-değerlendirme etkinliklerinin yeterli olmadığı saptanmıştır. Yüksel (2010)'in yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin % 62,1'inin matematik ders kitaplarında daha fazla soruya yer verilmelidir görüşü ortaya konmuştur. Ayrıca, Aydın (2010)'ın çalışmasında da matematik kitaplarındaki değerlendirme sorularının az olduğu ve daha fazla yer verilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Dahası Çakır (2006) ve Dayak(1998)'in araştırmalarında elde ettiği bulgularda bu duruma benzer sonuçlar yer almaktadır.

İlkokul 1-4. sınıflar matematik kılavuz, ders ve çalışma kitaplarının kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri doğrultusunda elde edilen sonuçlara dayalı olarak aşağıdaki önerilere yer verilebilir:

- ✓ İlkokul matematik kılavuz kitabını yeterince açıklayıcı bulan öğretmen oranları % 50'lerde olması, matematik kılavuz kitaplarının yeterli derecede açıklayıcı olup olmadığını aklı getirmektedir. Bu nedenle ilkökul matematik kılavuz kitaplarının bir sonraki dönemlerde bu sonuçlar dikkate alınarak daha derinlemesine bir çalışma ile yetersizlikleri ortaya konabilir. Bu konuda ilgili yerlere uyarı niteliği taşıyabilir.
- ✓ İlkokul matematik kılavuz, ders ve çalışma kitaplarının performans ve proje görevlerinde en az kullanıldığı görülmektedir. Bu nedenle de ilkökul matematik kılavuz, ders ve çalışma kitaplarında performans ve proje görevlerine ilişkin olarak daha kapsamlı yer verilmesi, daha çeşitli performans ve proje görevlerine yer verilmesi mümkün olabilir.
- ✓ İlkokul matematik ders ve çalışma kitaplarında, öğrencilerin ihtiyacı olduğu test ve problemlere az yer verildiği görülmektedir. Bu nedenle bu sonuçlardan yola çıkarak ilkökul matematik ders ve çalışma kitaplarındaki sorular ve problemlerin öğretmen ve öğrenci ihtiyaçlarına cevap verip vermediği ve nitelikleri araştırılabilir.

- ✓ Okullarda yasak olmasına rağmen öğretmenlerin matematik ders ve çalışma kitaplarına ek olarak kaynak kitaplar kullandığı görülmektedir. Bunun sebebi olarak da matematik ders ve çalışma kitaplarındaki soruların yetersiz olduğu ifade edilmektedir. Kaynak kitapların kullanımı konusu değerlendirilebilir. Öğretmen ve öğrencileri kaynak kitapların kullanımına iten nedenler gözden geçirilebilir. Kaynak kitapların niteliği araştırılabilir. Ayrıca bu durumun çözülebilmesi adına matematik ders ve çalışma kitaplarına ek olarak ders kitaplarına zenginleştirici konu testleri ve ders denemeleri eklenebilir.

Kaynakça

- Alkan, C. (1995). *Eğitim teknolojisi*, Ankara: Atilla Kitabevi.
- Altun, M., Yazgan, ve Y., Arslan, Ç. (2004), Lise matematik ders kitaplarının kullanım şekli ve sıklığı, *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17 (2), 131-147.
- Arseven, A. (2003). *İlköğretim 7.Sınıf matematik ders kitaplarına ilişkin öğretmen öğrenci ve uzman görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Arslan, N, M. (2011). *İlköğretim sekizinci sınıf matematik dersinde kullanılan kitaplara ilişkin öğrenci ve öğretmen görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Arslan, S. ve Özpınar, İ. (2009). İlköğretim 6. sınıf matematik ders kitaplarının öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi, *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12, 97-113.
- Aydın, İ. (2010). *Sekizinci Sınıf Matematik Ders Kitabı Hakkında Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Bayrakçı, M. (2005). Ders kitapları konusu ve ilköğretimde ücretsiz ders kitabı dağıtım projesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 165, 1-10.
- Conklin, M. G. (2004). *Found in translation: a comparison of American, German, and Japanese mathematic texts and exercises*. Unpublished master's thesis, University of Maryland, America.
- Crespo, S. M. & Nicol, C. C. (2008). Learning to teach with mathematics textbooks: how preservice teachers interpret and use curriculum materials. *Educational Studies in Mathematics*, 62, 331-355.
- Çakır, A. (2006). *İlköğretim dördüncü sınıf matematik ders kitaplarıyla ilgili öğretmen görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Çakır, İ. (2009). *İlköğretim 5. sınıf matematik ders kitaplarının öğretmen ve öğrenci görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Çalık, T. (2001), *Türkçe Ders Kitaplarının Biçim ve Tasarımı*, Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu, Ankara: Nobel Yayın, Dağıtım.
- Dayak, E. (1998). *İlköğretim 5. Sınıf Matematik Ders Kitaplarının Eğitim-Öğretime Uygunluğunun Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Dole, S. and Shield, M. (2013). Assessing the potential of mathematics textbooks to promote deep learning. *Educational Studies in Mathematics*, 82, 183-199.
- El-Saleh, İ. K. (2011). *Teacher's concerns regarding the adaption of the new mathematics textbook*. Unpublished doctor's thesis, Texas State University, America.
- Güder, Y., ve Tutak T. (2012). İlköğretim 5. sınıf öğretmenlerinin matematik ders kitabı hakkındaki görüş ve düşünceleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 16-28.

- Gün, K. C. (2009). *Ortaöğretim 9. Sınıf Matematik Ders Kitabına İlişkin Öğretmen Ve Öğrenci Görüşleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Gürkan, T., ve Gökçe E. (1999). İlköğretim ilk okuma-yazma kitaplarının incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (2), 54.
- Işık, C. (2008). İlköğretim ikinci kademesinde matematik öğretmenlerinin matematik ders kitabı kullanımını etkileyen etmenler ve beklentiler. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16,(1),163-176
- Johnson, G. J. (2010). *Proportionality in middle-school mathematics textbooks*. Unpublished doctor's thesis, University of South florida, Tampa, America.
- Kajander, A., & Lovric, M. (2009). Mathematics textbooks and their potential role in supporting misconceptions. *International Journal of Mathematical Education in Science and Technology*, 40(2), 173-181.
- Karakelleoğlu, S. (2007). *İlköğretim dördüncü sınıf matematik ders kitaplarına ilişkin öğretmen, öğrenci ve uzman görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Kaya, A. (2008). *MEB tarafından hazırlatılan ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf matematik ders kitaplarındaki etkinliklere ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Kaya, Z. (2006). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Kılıç, A., ve Seven, S. (2011). *Konu alanı ders kitabın incelemesi*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Kurtulmuş, Y. (2010). *İlköğretim 8. Sınıf Matematik Ders Kitaplarıyla İlgili Öğretmen Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Mcnaught, M. D. (2009). *Implementation of integrated mathematics textbooks in secondary school classrooms*. Unpublished doctor's thesis, University of Missouri, Colombia.
- Oğuzkan, F. (1993). *Eğitim terimleri sözlüğü*. Ankara: Emel Matbaacılık.
- Radcliffe, R., Caverly, D., Hand, J., & Franke, D. (2008). Improving reading in a middle school science classroom. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 51(5), 398-408.
- Ross, D. J. (2011). *Function in contemporary secondary mathematics textbook series in the United States*, Unpublished doctor's thesis, University of Missouri, Colombia.
- Seis, A. (2011). *6.-8. Sınıf Matematik Ders Kitaplarının PISA 2003 Belirsizlik Ölçeğine Göre İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Bolu.
- Semerci ve Semerci (2004); "İlköğretim (1-5) Matematik ders kitaplarının genel bir değerlendirilmesi," *Milli Eğitim Dergisi*, 162, 181-187.
- Şahin, S., ve Turanlı, N. (2005). Liselerde okutulan Lise I. sınıf matematik kitaplarının değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), 327-341.
- Takami, L. J. (2009). *A Content Analysis of Reading Strategies in Teacher Editions of Mathematics Textbooks*. Unpublished doctor's thesis, Washington State University, America.
- Tertemiz, N., Ercan, L., ve Kayabaşı, Y. (2001). *Ders Kitabı ve Eğitimdeki Önemi, Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu (Sosyal Bilgiler 4-8, Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi 4-8, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük 4-8)*, Ankara: Nobel Yayınevi.
- Uluşık, M. (2008). *İlköğretim matematik ders kitaplarının görsel tasarım ilkeleri açısından değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Afyon.
- Yüksel, E. (2010). *İlköğretim 6. Sınıf Matematik Ders Kitaplarının Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Adana.

Extended Abstract

Examining the Opinions of Teachers Regarding the Use of Primary School Mathematics Textbooks in Terms of Some Variables

Textbooks at the levels of primary and secondary education are frequently used as stated by different studies (Bayrakçı, 2005; Çalık, 2001; Gün, 2009; Gürkan and Gökçe, 1999; Kaya, 2006; Kılıç and Seven, 2011; Kolaç, 2003; Oğuzkan, 1993; Radcliffe et. al., 2008; Tertemiz, Ercan and Kayabaşı, 2001). It is also known that students learn through textbooks much more than other sources.

The current math program in Turkey tries to make teacher guides, study books more common in addition to textbooks. The present study attempts to analyse the use of these books by teachers and students at each class level in primary schools. More specifically the study analyses the level of use of these books, the reasons for less frequent use of these books and which teaching methods are employed as an alternative to textbooks.

The aim of the study is to answer the following question: "What are the views of teachers on the use of math textbooks in the grades of 1 through 4?". In line with this aim the study attempts to respond the following research questions:

1. What are the views of teachers about primary education math guide book?
2. What are the views of teachers about primary education math textbook?
3. What are the views of teachers about primary education math study book?

The study is designed following a scanning model that is among the descriptive research techniques. The participants of the study are classroom teachers working in Sincan and Etimesgut districts of Ankara province. The sampling was carried out following stratified sampling technique. A questionnaire was administered to a total of 519 classroom teachers. In addition, semi-structured interviews were made with ten volunteer teachers.

The questionnaire, "Questionnaire on teacher views on the use of math textbooks" was developed by the author. The Cronbach's Alpha coefficient of the questionnaire was found to be 0,93. The questionnaire is consisted of three sections and includes 27 items. The first section is about math teacher guides and includes nine items. The second section is consisted of eleven items about math textbooks. The third section includes seven items about math study books.

The data obtained were analysed through descriptive statistics, namely frequencies (f), means and percentages (%). The potential differentiation between independent variables about the use of the books was analysed through the use of the Mann Whitney U test and Kruskal Wallis H test. Significance level among independent variables was set at the level of 0,05. Data obtained at the end of the application were analyzed through the SPSS 15 software package.

The findings obtained indicate that teachers frequently use the math books in activities, in problem solving activities and in assigning homework and less use them in performance- and projects-related activities and in student assessment. The use of math teacher guide is not affected by class level the teachers teach, their educational background and undergraduate program the teachers graduated from. However, teaching experience and socio-economic status of the school the teachers are working at have significant effects on the use of math teacher guide. Those teacher with twenty or more years of experience much more frequently use the teacher guides than those with 1-10 years of teaching experience and those with 10-20 years of teaching experience. In addition those with 10-20 years of teaching experience more frequently use these guides than those with 1-10 years of teaching experience. On the other hand teacher guides are much more frequently used by teachers working at schools with

higher levels of SES. Those teachers working at schools with medium levels of SES more frequently use these guides than those working at schools with lower levels of SES.

Teachers frequently use the math books in activities, in problem solving activities and in assigning homework and less use them in performance- and projects-related activities. The use of math textbooks is found not to vary based on class levels the teachers teach and their undergraduate program. However, their educational background, teaching experience and socio-economic status of the school the teachers are working at have significant effects on the use of math textbooks. Those teachers with two-year undergraduate education are found to use textbooks more than those with four-year undergraduate education and those with graduate education. Those teachers with twenty or more years of experience much more frequently use textbooks than those with 1-10 years of teaching experience and those with 10-20 years of teaching experience. In addition those with 10-20 years of teaching experience more frequently use textbooks than those with 1-10 years of teaching experience. On the other hand, math textbooks are much more frequently used by teachers working at schools with higher levels of SES. Those teachers working at schools with medium levels of SES more frequently use textbooks than those working at schools with lower levels of SES. The findings obtained through the administration of the questionnaire are as follows: Teachers frequently use the math books in activities, in problem solving activities and in assigning homework and less use them in performance-and projects-related activities.